

# Listy Św. Pawła do Koryntian



# GRECJA





ρ μ ε  
ΕΝ ΣΑΡΓΑΝΗ ΘΧΑΛΑΘΗΝ ΔΙΑ ΤΟΥ ΤΕΙΧΟΥ  
ΚΑΙ ΕΞΕΦΥΓΟΝΤΑΣ ΧΕΙΡΑΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΥΧΑΣ  
ΘΑΙ ΔΕΙ ΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΑΣΕΙ ΕΛΘΕΙ ΣΩΜΑ ΔΕ  
ΕΙΣ ΟΤΤΑ ΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙΟ ΚΑΛΥΨΕΙΣ ΟΥΤΑ  
ΑΝΘΡΩΠΟΝ ΕΝ ΧΩ ΠΡΟΒΕΤΩΝ ΔΕ ΚΑΤΕΣΑΡΜΕ  
ΘΙΤΕ ΕΝ ΣΩΜΑΤΙ ΟΥΚΟΙΔΑ ΔΕ ΕΙΤΕ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΣΩ  
ΜΑΤΟΣ ΟΥΚΟΙΔΑ ΟΘΕ ΟΙ ΔΕΝ ΑΡΤΑ ΕΝ ΤΑ ΤΟΝ  
ΤΟΙ ΟΥΤΟΙΣ ΕΩΣΤΡΙ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΔΑ ΤΟΝ  
ΤΟΙΟΥΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ ΕΙΤΕ ΕΝ ΣΩΜΑΤΙ ΕΙΤΕ  
ΧΩΡΙΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΟΥΚΟΙΔΑ ΟΘΕ ΟΙ ΔΕΝ ΟΤΙ  
ΗΡΗΙΑΤΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΝ ΚΑΙ Η ΚΟΥΣΗ  
ΑΡΡΗΤΑΡΗ ΜΑΤΑ ΔΟΥΚΕΣ ΟΝ ΑΝΘΡΩΠΩ ΛΑ  
ΛΗΟΜΙ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΤΟΙ ΟΥΤΟΥ ΚΑΥΧΗΣ ΟΜΑΙ ΥΠΕΡ  
ΔΕ ΕΜΑΥΤΟΥ ΟΥ ΔΕ Η ΚΑΥΧΗΣ ΟΜΑΙ ΕΙΜΗ ΕΝ ΤΑΙΣ  
ΛΕΘΕΝΙΑΙΣ ΕΑΝ ΓΑΡ ΘΕΛΩ ΚΑΥΧΗΣ ΟΜΑΙ  
ΟΥΚ ΕΣΩΜΑΙ Δ ΦΤΩΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ ΓΑΡ ΕΩ  
ΦΕΙΔΟΜΑΙ ΔΕ ΜΗΤΙΣ ΕΜΕ ΛΟΓΙΣΗΤΑΙ ΥΠΕΡ  
Ο ΒΛΕΤΕΙ ΜΕ Η ΑΚΟΥΕΙΤΙ ΕΞΩ ΟΥ ΚΑΙ ΤΗ  
ΥΠΕΡ ΒΟΗΤΩΝ ΑΠΟ ΚΑΛΥΨΕΩΝ ΙΝΑ ΜΗ  
ΥΠΕΡ ΑΙΡΩΜΑΙ ΕΔΟΘΗ ΜΑΙ ΣΚΟΛΟΥ ΤΗΝ ΑΡΚΙ  
ΔΙΓΕΛΟΣ ΣΑΤΑΝΑ ΙΝΑ ΜΕ ΚΟΛΑΦΙΣΗ ΤΙΣ  
ΥΠΕΡ ΑΙΡΩΜΑΙ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΣ ΟΙΣ  
ΠΑΡΕΚΑΛΕΣΑ ΙΝΑ ΛΑΠΟΣ ΤΗΝ ΑΙΤΕ  
ΡΗ ΚΕΝΩΜΑΙ ΑΡΚΕΙ ΟΙΣ Η ΧΑΙΡΕ  
ΔΕ Η ΒΟΛΑ

## Pierwszy list do Koryntian

- ❖ powstał w Efezie w trakcie III podróży misyjnej (lata 53-58), około roku 56-57
- ❖ gminę chrześcijańską w Koryncie założył Św. Paweł ok. roku 51 w trakcie II podróży misyjnej
- ❖ w Efezie Paweł spotkał wysłanników wspólnoty korynckiej (ludzie Chloe) i dowiedział się o kolejnych problemach tej wspólnoty i wysłał tam Tymoteusza
- ❖ zaraz po wysłaniu Tymoteusza przybyła do Pawła grupa wysłanników z Koryntu ze wspólnoty z listem do Pawła, w którym było szereg pytań
- ❖ odpowiedział na nie i przez tych samych posłańców wysłał pismo (I List do Koryntian) poświęcony problemom kościoła korynckiego
- ❖
- ❖
- ❖ List składa się z dwóch części:
- ❖
- wprowadzenie porządku we wspólnocie = upomnienia
- odpowiedzi na pytania młodej wspólnoty

# PROBLEMY:

## 1. FRAKCJE – wezwanie do jedności

*Myślę o tym, co każdy z was mówi: «Ja jestem Pawła, a ja Apollosa; ja jestem Kefasa a ja Chrystusa». Czyż Chrystus jest podzielony? Czyż Paweł został za was ukrzyżowany? Czyż w imię Pawła zostaliście ochrzczeni? Ja siałem, Apollos podlewał, lecz Bóg dał wzrost. Otóż nic nie znaczy ten, który sieje, ani ten, który podlewa, tylko Ten, który daje wzrost - Bóg.*

### Podsumowanie

*Mądrość bowiem tego świata jest głupstwem u Boga... Niech się przeto nie chełpi nikt z powodu ludzi! Wszystko bowiem jest wasze: czy to Paweł, czy Apollos, czy Kefas; czy to świat, czy życie, czy śmierć, czy to rzeczy teraźniejsze, czy przyszłe; wszystko jest wasze, wy zaś Chrystusa, a Chrystus - Boga.*



## 2. Nietrzymanie się Słowa Bożego, ale dopowiadanie własnych domysłów

*Mówiąc to, miałem na myśli, bracia, mnie samego i Apollosa, ze względu na was, abyście mogli zrozumieć, że nie wolno wykraczać ponad to, co zostało napisane, i niech nikt w swej pysze nie wynosi się nad drugiego.*

*Czyż nie wiecie, żeście świątynią Boga i że Duch Boży mieszka w was? Jeżeli ktoś zniszczy świątynię Boga, tego zniszczy Bóg. Świątynia Boga jest świętą, a wy nią jesteście..*

Z drugiego listu:

*Ci fałszywi apostołowie to podstępni działacze, udający apostołów Chrystusa. I nic dziwnego. Sam bowiem szatan podaje się za anioła światłości. Nic przeto wielkiego, że i jego słudzy podszywają się pod sprawiedliwość. Ale skończą według swoich uczynków.*



### 3. Szukanie sprawiedliwości przed trybunałami pogańskimi

*Bo czyż nie znajdzie się wśród was ktoś na tyle mądry, by mógł rozstrzygać spory między swymi braćmi? A tymczasem brat oskarża brata, i to przed niewierzącymi. Już samo to jest godne potępienia, że w ogóle zdarzają się wśród was sądowe sprawy.*

*Tymczasem wy dopuszczacie się niesprawiedliwości i szkody wyrządzacie, i to właśnie braciom. Czyż nie wiecie, że niesprawiedliwi nie posiadą królestwa Bożego? Nie łudźcie się!*



#### 4. Swoboda obyczajów i przedkładanie spraw ciała nad sprawy ducha, w tym problemy natury obyczajowej np. kazirodztwo

- ✓ Wszystko mi wolno, ale nie wszystko przynosi korzyść. Wszystko mi wolno, ale ja niczemu nie oddam się w niewolę. Pokarm dla żołądka, a żołądek dla pokarmu. Bóg zaś unicestwi jedno i drugie. Ale ciało nie jest dla rozpusty, lecz dla Pana, a Pan dla ciała. Czyż nie wiecie, że ciało wasze jest świątynią Ducha Świętego, który w was jest, a którego macie od Boga, i że już nie należycie do samych siebie? Za [wielką] bowiem cenę zostaliście nabyci. Chwalcie więc Boga w waszym ciele!
- ✓ Ani rozpustnicy, ani bałwochwalcy, ani cudzołożnicy, ani rozwieżli, ani mężczyźni współżyjący z sobą, ani złodzieje, ani chciwi, ani pijacy, ani oszczercy, ani zdziery nie odziedziczą królestwa Bożego.
- ✓ Dlatego pisałem wam wówczas, byście nie przestawali z takim, który nazywając się bratem, w rzeczywistości jest rozpustnikiem, chciwcem, bałwochwalcą, oszczercą, pijakiem lub zdziercą. Z takim nawet nie siadajcie wspólnie do posiłku. Tych, którzy są na zewnątrz (pogan nieochrzczonych), osądzi Bóg. Usuńcie złego spośród was samych.

#### Napominania w 2 Liście:

Obawiam się, że gdy przyjdę, znajdę was nie takimi, jakimi pragnąłbym was znaleźć, a i dla was okażę się takim, jakiego sobie nie życzyście. żeby przypadkiem nie [było wśród was] sporów, zazdrości, gniewu, niewłaściwego współzawodnictwa, obmów, szemrania, wynoszenia się, kłótni.

## 5. Pytania o małżeństwo i pozostawania bezzennymi

*Co do spraw, o których pisaliście, to dobrze jest człowiekowi nie łączyć się z kobietą. Ze względu jednak na niebezpieczeństwo rozpusty niech każdy ma swoją żonę, a każda swojego męża. Mąż niech oddaje powinność żonie, podobnie też żona mężowi. Żona nie rozporządza własnym ciałem, lecz jej mąż; podobnie też i mąż nie rozporządza własnym ciałem, ale żona. Nie unikajcie jedno drugiego, chyba że na pewien czas, za obopólną zgodą, by oddać się modlitwie; potem znów wróćcie do siebie, aby - wskutek niewstrzeżliwości waszej - nie kusił was szatan. To, co mówię, pochodzi z wyrozumiałości, a nie z nakazu.*

*Lepiej jest bowiem żyć w małżeństwie niż płonąć. Tym zaś, którzy trwają w związkach małżeńskich, nakazuję nie ja, lecz Pan: Żona niech nie odchodzi od swego męża! Gdyby zaś odeszła, niech pozostanie samotną albo niech się pojedna ze swym mężem. Mąż również niech nie oddala żony.*

## PRZYWILEJ PAWŁOWY

Lecz jeśli by strona niewierząca chciała odejść, niech odejdzie! Nie jest skrupowany ani "brat", ani "siostra" w tym wypadku. Albowiem do życia w pokoju powołał nas Bóg. A skądże zresztą możesz wiedzieć, żono, że zbawisz twego męża? Albo czy jesteś pewien, mężu, że zbawisz swoją żonę?

## 6. Powołanie i trwanie w powołaniu

Zresztą niech każdy postępuje tak, jak mu Pan wyznaczył, zgodnie z tym, do czego Bóg go powołał. Ja tak właśnie nauczam we wszystkich Kościołach. Jeśli ktoś został powołany jako obrzezany, niech nie pozbywa się znaku obrzezania; jeśli zaś ktoś został powołany jako nieobrzezany, niech się nie poddaje obrzezaniu! Niczym jest zarówno obrzezanie, jak i nieobrzezanie, a ważne jest tylko zachowywanie przykazań Bożych

Bracia, niech przeto każdy trwa u Boga w takim stanie, w jakim został powołany.

Przemija bowiem postać tego świata. Chciałbym, żebyście byli wolni od utrapień. Człowiek bezzenny troszczy się o sprawy Pana, o to, jak by się przypodobać Panu. Ten zaś, kto wstąpił w związek małżeński, zabiega o sprawy świata, o to, jak by się przypodobać żonie. I doznaje rozterki. Podobnie i kobieta: niezamężna i dziewica troszczy się o sprawy Pana, o to, by była święta i ciałem, i duchem. Ta zaś, która wyszła za mąż, zabiega o sprawy świata, o to, jak by się przypodobać mężowi.

7. Podczas uroczystości pogańskich składano ofiary bogom. Część tych ofiar - już po obdarowaniu kapłanów i samego ofiarodawcy - była sprzedawana wszystkim bez wyjątku, poganom i chrześcijanom. Ci ostatni miewali wątpliwości czy kupowanie tego rodzaju "ofiar" nie jest wykroczeniem przeciwko Ewangelii.

*Jeśli więc pokarm gorszy brata mego, przenigdy nie będę jadł mięsa, by nie gorszyć brata.*

*A gdyby ktoś powiedział: «To było złożone na ofiarę» - nie jedzcie przez wzgląd na tego, który was ostrzegł, i z uwagi na sumienie. Mam na myśli sumienie nie twoje, lecz bliźniego.*

## 8. Kwestia utrzymania apostoła

*Oto moja obrona wobec tych, którzy mnie potępiają. Czyż nie mamy prawa skorzystać z jedzenia i picia?*

*Jeżeli więc my zasialiśmy wam dobra duchowe, to cóż wielkiego, że uczestniczymy w żniwie waszych dóbr doczesnych?*

*Tak też i Pan postanowił, ażeby z Ewangelii żyli ci, którzy głoszą Ewangelię.*

## 9. Napomnienia o strzeżeniu się bałwochwalstwa

*Nie chciałbym, byście mieli coś wspólnego z demonami. Nie możecie pić z kielicha Pana i z kielicha demonów; nie możecie zasiadać przy stole Pana i przy stole demonów.*

*Nie wprzęgajcie się z niewierzącymi w jedno jarzmo. Cóż bowiem na wspólnego sprawiedliwość z niesprawiedliwością? Albo cóż ma wspólnego światło z ciemnością? (2 List)*

## 10. Porządek na zebraniach liturgicznych

### ➤ Ubranie

*Głową każdego mężczyzny jest Chrystus, mężczyzna zaś jest głową kobiety, a głową Chrystusa - Bóg. Każdy mężczyzna, modląc się lub prorokując z nakrytą głową, hańbi swoją głowę. Każda zaś kobieta, modląc się lub prorokując z odkrytą głową, hańbi swoją głowę; wygląda bowiem tak, jakby była ogolona.*

*Jeżeli więc jakaś kobieta nie nakrywa głowy, niechże ostrzyże swe włosy!*

*Zresztą u Pana ani mężczyzna nie jest bez kobiety, ani kobieta nie jest bez mężczyzny. Jak bowiem kobieta powstała z mężczyzny, tak mężczyzna rodzi się przez kobietę. Wszystko zaś pochodzi od Boga.*

### ➤ Spożywanie jedzenia i picia w trakcie spotkania modlitewnego

*Gdy się zbieracie, nie ma u was spożywania Wieczery Pańskiej. Każdy bowiem już wcześniej zabiera się do własnego jedzenia, i tak się zdarza, że jeden jest głodny, podczas gdy drugi nietrzeźwy. Czyż nie macie domów, aby tam jeść i pić?*

*Ilekroć bowiem spożywacie ten chleb albo pijecie kielich, śmierć Pańską głosicie, aż przyjdzie. Dlatego też kto spożywa chleb lub pije kielich Pański niegodnie, winny będzie Ciała i Krwi Pańskiej.*

### ➤ Prawo przemawiania na zgromadzeniach

*Tak jak to jest we wszystkich zgromadzeniach świętych, kobiety mają na tych zgromadzeniach milczeć; nie dozwala się im bowiem mówić, lecz mają być poddane, jak to Prawo nakazuje. A jeśli pragną się czego nauczyć, niech zapytają w domu swoich mężów! Nie wypada bowiem kobiecie przemawiać na zgromadzeniu.*

*Tak więc, bracia moi, troszczcie się o łaskę prorokowania i nie przeszkadzajcie w korzystaniu z daru języków! Lecz wszystko niech się odbywa godnie i w należyтым porządku!*

## 11. Charyzmaty

*Różne są dary łaski, lecz ten sam Duch; różne też są rodzaje posługiwania, ale jeden Pan; różne są wreszcie działania, lecz ten sam Bóg, sprawca wszystkiego we wszystkich. Wszystkim zaś objawia się Duch dla [wspólnego] dobra. Jednemu dany jest przez Ducha dar mądrości słowa, drugiemu umiejętność poznawania według tego samego Ducha, innemu jeszcze dar wiary w tymże Duchu, innemu łaska uzdrawiania w jednym Duchu, innemu dar czynienia cudów, innemu prorocstwo, innemu rozpoznawanie duchów, innemu dar języków i wreszcie innemu łaska tłumaczenia języków. Wszystko zaś sprawia jeden i ten sam Duch, udzielając każdemu tak, jak chce.*

*Tak więc, bracia moi, troszczcie się o łaskę prorokowania i nie przeszkadzajcie w korzystaniu z daru języków! Lecz wszystko niech się odbywa godnie i w należyтым porządku!*

## 12. Wątpliwości dotyczące zmartwychwstania

- ✓ *Skoro umarli nie zmartwychwstają, to i Chrystus nie zmartwychwstał. A jeżeli Chrystus nie zmartwychwstał, daremna jest wasza wiara i aż dotąd pozostajecie w swoich grzechach.*
- ✓ *I jak w Adamie wszyscy umierają, tak też w Chrystusie wszyscy będą ożywieni, lecz każdy według własnej kolejności. Chrystus jako pierwszy, potem ci, co należą do Chrystusa, w czasie Jego przyjścia. Wreszcie nastąpi koniec, gdy przekaze królowanie Bogu i Ojcu i gdy pokona wszelką Zwierzchność, Władzę i Moc. Trzeba bowiem, ażeby królował, aż położy wszystkich nieprzyjaciół pod swoje stopy. Jako ostatni wróg, zostanie pokonana śmierć.*
- ✓ *Stał się pierwszy człowiek, Adam, duszą żyjącą, a ostatni Adam duchem ożywiającym. Nie było jednak wprawdzie tego, co duchowe, ale to, co ziemskie; duchowe było potem. Pierwszy człowiek z ziemi - ziemski, drugi Człowiek - z nieba. Jaki ów ziemski, tacy i ziemscy; jaki Ten niebieski, tacy i niebiescy. A jak nosiliśmy obraz ziemskiego [człowieka], tak też nosić będziemy obraz [człowieka] niebieskiego.*

### 13. Zbiórka pieniędzy na Kościół w Jerozolimie (problemy finansowe)

*Jeśli chodzi o zbiórkę, która się odbywa na rzecz świętych, zróbcie tak, jak poleciłem Kościołom Galacji.*

*Niechaj pierwszego dnia tygodnia każdy z was coś odłoży według tego, co uzna za właściwe, żeby nie zarządzać zbiórek dopiero wtedy, kiedy przybędę.*

*Teraz więc niech wasz dostatek przyjdzie z pomocą ich potrzebom, aby ich bogactwo było wam pomocą w waszych niedostatkach i aby nastąpiła równość według tego, co jest napisane: Nie miał za wiele ten, kto miał dużo. Nie miał za mało ten, kto miał niewiele. (2 List)*

## II LIST DO KORYNTIAN

- Napisany wspólnie z Tymoteuszem **podczas drugiego pobytu Pawła w Macedonii pod koniec 57 r.**
- Podczas drugiego poprzedniego, krótkiego pobytu w Koryncie zdarzył się przykry dla Pawła incydent, Apostoł odwołał kolejną wizytę, ale gdy winny „przestępstwa” korynckiego został ukarany, szacunek dla autorytetu Apostoła przywrócono i na nowo zapanował w gminie porządek, Paweł napisał list, aby więc usunąć nawet resztki jakichkolwiek nieporozumień.
- **Jeden z najbardziej osobistych listów Pawła.** O życiu i psychologii Apostoła dowiadujemy się właśnie najwięcej z tego listu. Nigdzie też nie broni Paweł z podobnym zapałem swej apostołskiej godności.
- Być może kompilacja kilku listów/pism

## 1. Obrona godności apostoła, pokazanie znaczenie jego działalności

*Dzięki Chrystusowi taką ufność w Bogu pokładamy. Nie żebyśmy uważali, że jesteśmy w stanie pomyśleć coś sami z siebie, lecz [wiemy, że] ta możliwość nasza jest z Boga. On też sprawił, żeśmy mogli stać się sługami Nowego Przymierza, przymierza nie litery, lecz Ducha; litera bowiem zabija, Duch zaś ożywia.*

*Nie głosimy bowiem siebie samych, lecz Chrystusa Jezusa jako Pana, a nas - jako sługi wasze przez Jezusa.*

*Tak więc w imieniu Chrystusa spełniamy posłannictwo jakby Boga samego, który przez nas udziela napomnień.*

*W niczym przecież nie byłem mniejszy od "wielkich apostołów", chociaż jestem niczym.*

## 2. Trudy apostołstwa

- ✓ *Zewsząd znosimy cierpienia, lecz nie poddajemy się zwątpieniu; żyjemy w niedostatku, lecz nie rozpaczamy; znosimy prześladowania, lecz nie czujemy się osamotnieni, obalają nas na ziemię, lecz nie giniemy. Nosimy nieustannie w ciele naszym konanie Jezusa, aby życie Jezusa objawiło się w naszym ciele. Ciągłe bowiem jesteśmy wydawani na śmierć z powodu Jezusa, aby życie Jezusa objawiło się w naszym śmiertelnym ciele.*
- ✓ *Oto teraz czas upragniony, oto teraz dzień zbawienia. Nie dając nikomu sposobności do zgorszenia, aby nie wyszydzono posługi, okazujemy się sługami Boga przez wszystko: przez wielką cierpliwość, wśród utrapiień, przeciwności i ucisków, w chłostach, więzieniach, podczas rozruchów, w trudach, nocnych czuwaniach i w postach, przez czystość i umiejętność, przez wielkoduszność i łagodność, przez [objawy] Ducha Świętego i miłość nieobłudną, przez głoszenie prawdy i moc Bożą, przez oręż sprawiedliwości zaczepny i obronny, wśród czci i pohańbienia, przez dobrą sławę i zniesławienie. Uchodzący za oszustów, a przecież prawdomówni, niby nieznani, a przecież dobrze znani, niby umierający, a oto żyjemy, jakby karceni, lecz nie uśmierceni, jakby smutni, lecz zawsze radośni, jakby ubodzy, a jednak wzbogacający wielu, jako ci, którzy nic nie mają, a posiadają wszystko.*
- ✓ *By zaś nie wynosił mnie zbytńo ogrom objawień, dany mi został oścień dla ciała, wysłannik szatana, aby mnie policzkował - żebym się nie unosił pychą. Dlatego trzykrotnie prosiłem Pana, aby odszedł ode mnie, lecz [Pan] mi powiedział: «Wystarczy ci mojej łaski. Moc bowiem w słabości się doskonali». Najchętniej więc będę się chlubił z moich słabości, aby zamieszkała we mnie moc Chrystusa.*
- ✓ *Otwórzcie się dla nas! Nikogośmy nie skrzywdzili, nikogo nie uwiedli, nikogo nie oszukali.*

### 3. Kim jest Jezus?

*Tak więc i my odtąd już nikogo nie znamy według ciała; a jeśli nawet według ciała poznaliśmy Chrystusa, to już więcej nie znamy Go w ten sposób. Jeżeli więc ktoś pozostaje w Chrystusie, jest nowym stworzeniem. To, co dawne, minęło, a oto stało się nowe.*

### ZAKOŃCZENIE:

*Zresztą, bracia, radujcie się, dążcie do doskonałości, pokrzepiajcie się na duchu, jedno myślcie, pokój zachowujcie, a Bóg miłości i pokoju niech będzie z wami*

## Cytaty:

- Jak długo pozostajemy w ciele, jesteśmy pielgrzymami,
- Wszyscy bowiem musimy stanąć przed trybunałem Chrystusa, aby każdy otrzymał zapłatę za uczynki dokonane w ciele, złe lub dobre.
- Nie ten jest bowiem wypróbowany, kto się sam przechwala, lecz ten, kogo uznaje Pan.
- Pokusa nie nawiedziła was większa od tej, która zwykła nawiedzać ludzi. Wierny jest Bóg i nie dozwoli was kusić ponad to, co potraficie znieść, lecz zsyłając pokusę, równocześnie wskaże sposób jej pokonania abyście mogli przetrwać.
- Hymn, św. Paweł kończy słowami: ***Tak więc trwają wiara, nadzieja, miłość – te trzy: z nich zaś największa jest miłość.***